

Hemşirelik Bilişimi Dersi Alan Öğrencilerin Hemşirelik Bilişimine İlişkin Görüşleri

Arzu AKCAN^a, İlkay KESER^b, Gülten SUCU^c, Osman SAKA^d

^aAkdeniz Üniversitesi, Antalya Sağlık YO, Halk Sağlığı Hemşireliği A.D.

^bAntalya Sağlık YO, Psikiyatri Hemşireliği A.D.

^cAntalya Sağlık YO, Cerrahi Hemşireliği A.D.

^dTıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi A.D

Opinions of the Students who has taken Nursing Informatics Lecture on Nursing Informatics

Abstract

Nursing informatics helps nurses to improve their knowledge about nursing and to synthesize the nursing knowledge related to patient care. Nowadays, health information systems become widespread rapidly, and health workers who will serve in health care organizations of the future have to be equipped with information technology in order to work in this environment.

The purpose of this study is to determine opinions of nursing students related to nursing informatics after they get this lecture in Akdeniz University, Antalya School of Health, Department of Nursing in 2006.

According to the results of the analysis 83% of the students declare that Nursing Informatics lecture should be included in nursing education. When they were asked about the reason of presence of a nursing informatics lecture in nursing education, 29% of them states that it improves and facilitates nursing practice, or increase the quality of nursing service. When we examine the students' opinions about content of the lecture, 27 % of the students declare that the lesson has sufficient content but 20% of the students suggest that this lesson should contain more practice to transfer their knowledge from theoretical area. 23.4 % of the students expressed that the lecture created awareness on possible healthcare improvements in the future and 20% of them expressed that by the help of the lecture, they have understood the effects of information and technology on healthcare. Students pointed out that they can use the knowledge which they have obtained from the lecture in patient care at rate of 21%, in recording at the rate of 12.1%, in nursing processes at the rate of 10.6%, information retrieval at the rate of 4.6%. 81.5% of the students think that nursing informatics will take place in nursing practice in Turkey in the future.

These findings emphasize that nursing informatics should be included in nursing education. The reason of this requirement is determined by the most participants as improving job, increasing job's quality and facilitating the practice. In conclusion, higher education institutions and non governmental organizations must prepare common strategies and politics. Content of the lecture and place in the curriculum should be standardized by consensus of higher education institutions.

Key Words

Nursing informatics; Nursing students; Education of nursing informatics

Özet

Hemşirelik bilişimi, hemşirelerin hasta bakımını etkileyen hemşirelik bilgisini sentez etmede ve hemşirelikte bilgi birikimini geliştirmede daha hızlı hareket etmelerini sağlar. Sağlık bilgi sistemlerinin hızla yaygınlaştığı günümüzde ve geleceğin sağlık bakım organizasyonlarında görev yapacak sağlık çalışanlarının bu ortamlarda görev yapabilmeleri için bilgi teknolojileri bilgi ve becerileriyle donatılmaları gerekmektedir. Bu çalışmada ülkemizde ilk kez 2006 eğitim-öğretim yılı programında “Hemşirelik Bilişimi” dersine yer veren Akdeniz Üniversitesi, Antalya Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü’nde öğrenim gören öğrencilerin Hemşirelik Bilişimi dersi aldıktan sonra hemşirelik bilişimine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin %86.2’si Hemşirelik Bilişimi dersinin hemşirelik eğitiminde olması gerektiğini ve bunun nedenleri arasında %29.4 oranıyla “mesleği geliştirmek, kolaylaştırmak ve kalitesini arttırmak için” olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin dersin içeriğine yönelik görüşleri sorgulandığında %27.1’i dersin içeriğinin yeterli olduğunu belirtmişler; ancak %20.0’i öğrendikleri bilgileri uygulamaya aktarabilmek için dersin uygulamalı bir ortamda yapılması gerektiğini önermişlerdir. Öğrencilerin %24.3’ü bu dersi almanın gelecekte sağlıkla ilgili gelişmeleri fark etmelerini sağladığını, %20’si bilgi üretiminin teknolojinin sağlık alanına yansımalarını fark ettirdiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, derste edindikleri bilgileri hasta bakımında (%21.2), kayıt tutmada (%12.1), hemşirelik sürecinde (%10.6), bilgi edinmede (%4.6) kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %81.5’i hemşirelik bilişiminin gelecekte ülkemizdeki hemşirelik uygulamaları içinde var olabileceğini düşünmektedir. Bu bulgular, hemşirelik bilişimi dersinin hemşirelik eğitiminde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu gerekliliğin nedenini katılımcıların büyük çoğunluğu mesleği geliştirmek, kolaylaştırmak ve mesleğin kalitesini arttırması olarak belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, eğitim veren yüksek öğrenim kurumları ve sivil toplum örgütlerinin ortak politika ve stratejiler oluşturması, ders içeriklerinin, saatlerinin ve verileceği sınıfın Yüksek Öğretim kurumlarının ortak görüş birliği içinde standart hale dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Hemşirelik bilişimi dersi için gerekli alt yapı ve öğrenme olanaklarının geliştirilmesi ve bu konuda gerekli duyarlılığın artırılabilmesi için hemşirelik bilişimi konusunun bilimsel etkinliklerde daha fazla yer alması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Hemşirelik bilişimi; Hemşirelik öğrencileri; Hemşirelik bilişimi eğitimi

1.Giriş

Teknoloji, eğitim ve sağlık alanında etkili ve verimli hizmet sunma olanağını arttırmakta; tüm mesleklerde, hemşirelikte gerek eğitimde gerek uygulama alanlarında ülkemiz açısından da giderek önem kazanmaktadır [1]. Amerikan Hemşireler Birliği (ANA), hemşirelik bilişimi uygulama standartları kapsamında hemşirelik bilişimini, hemşirelik bilimi, bilgisayar bilimi ve enformasyon bilimi, hemşirelik uygulamasındaki veri, enformasyon ve bilgiyi yönetmek ve üretmek için entegre eden özel bir alan olarak tanımlamıştır. ANA, 2001 yılında yenileyerek yayınladığı raporda, yeni başlayan, deneyimli, bilişim uzmanı ve bilişim yenilikçisi hemşireler için gerekli bilgisayar becerileri, bilişim bilgisi ve becerilerini kapsayan yeterlikleri içeren bir çerçeve belirlemiştir [2]. Hemşirelik bilişimi, hemşirelerin hasta bakımını etkileyebilen hemşirelik bilgisini sentez etme ve hemşirelikte bilgi birikimini geliştirmede daha hızlı hareket etmelerini sağlar. Bunu sağlamak için de öncelikle standardize terminolojiye gereksinim duyar [3]. Bu bağlamda, gelişen teknolojinin doğru ve etkin kullanılabilmesi için bilimsel, ekonomik, sosyal ve etik boyutlarını sürekli değerlendirerek, gerekli düzenlemeleri yapabilecek bilgi, beceri, tutum ve davranışa sahip meslek üyelerinin, iyi eğitilmiş sağlık bakım profesyonellerinin sağlık bakımının kalitesini ve verimliliğini artırması beklenmektedir [1]. Sağlık bilgi sistemlerinin hızla

yaygınlaştığı günümüzde ve geleceğin sağlık bakım organizasyonlarında görev yapacak sağlık çalışanlarının bu ortamlarda görev yapabilmeleri için bilgi teknolojileri (BT) bilgi ve becerileriyle donatılmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda, hemşirelik öğrencilerinin bilgi teknolojileri beceri ve tutumunu geliştirmede öğrenme ortamları sağlamak ve diğer sorumluluklarını yerine getirmek için ülkemizde ilk kez 2006 eğitim-öğretim yılı programında “Hemşirelik Bilişimi” dersine yer veren Akdeniz Üniversitesi, Antalya Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Hemşirelik Bilişimi dersi aldıktan sonra hemşirelik bilişimine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

2. Bulgular

Tablo-1. Hemşirelik bilişimi dersi neden hemşirelik eğitim müfredatında olmalı?

Neden (n=58)*	N	%
Mesleği geliştirmesi, kolaylaştırması ve kalitesini arttırması	17	29.4
Teknoloji ve bilgisayarın sürekli yaşantının içinde olması	15	25.8
Gelişen teknolojiyi mesleğimizle bağdaştırması	3	5.2
Sağlık alanındaki değişimin ve beklentilerin olması	2	3.4
Diğer	11	19.0
Yanıt yok	10	17.2
Toplam	58	100

* Birden fazla yanıt verilmiştir

Katılımcıların %44.1 'i Hemşirelik bilişimi dersinin Hemşirelik eğitim müfredatında 4. sınıf yer almasını, bunun nedenini de en yüksek oranda % 25.8 öğrendikleri bilgileri uygulamaya yansıtabilecekleri için mesleki yaşantıya geçmeden önceki yılda olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin hemşirelik bilişimi dersinin içeriğine yönelik görüşleri sorgulandığında, dersin içeriğinin yeterli olduğunu (%27.1) ancak öğrendikleri bilgileri uygulamaya aktarabilmek için dersin uygulamalı bir ortamda yapılması gerektiğini (%20.0) önermişlerdir (Tablo-2).

Tablo-2. Hemşirelik bilişimi dersinin içeriğine yönelik öneriler

Öneri (n=70)*	n	%
Somut, uygulamalı olmalı	14	20.0
Ayrıntılara girilmeli, genişletilmeli	6	8.6
Konu tekrarları olmamalı	8	11.4
Teknoloji daha fazla anlatılmalı	2	2.9
Bilgiler çok ayrıntılı olmamalı	5	7.1
İçerik olarak iyiydi	19	27.1
Hemşirelik bilişimine, bakıma yönelik olmalı	2	2.9
Diğer	6	8.6
Yanıt yok	8	11.4

* Birden fazla yanıt verilmiştir.

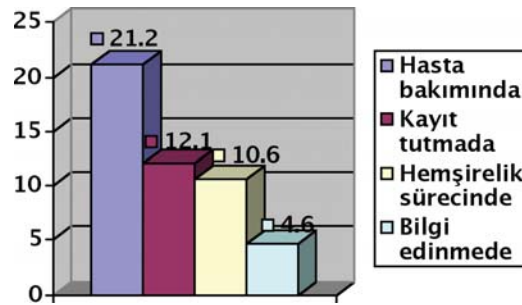
Araştırmaya katılan öğrencilerin %24.3 'ü hemşirelik bilişimi dersi almanın gelecekte sağlıkla ilgili gelişmeleri fark etmelerini sağladığını, %20'si bilgi üretiminin teknolojinin sağlık alanına yansımalarını fark ettirdiğini ifade etmişlerdir (Tablo-3).

Tablo-3. Öğrencilere hemşirelik bilişimi dersinin kazandırdıkları

Kazandırdıkları (n=70)*	n	%
Bilgi üretiminin, teknolojinin sağlık alanına yansımalarını farkettiler	14	20
Kayıt tutmanın ve saklamanın önemini fark ettirdi	6	8.5
Teknoloji hakkında bilgi sahibi olmamı sağladı	11	15.8
Bilişim ve hemşirelik bilişimi hakkında bilgi sahibi olmamı sağladı	7	10
Gelecekte sağlıkla ilgili olabilecek gelişmeleri farkettiler	17	24.3
Diğer	2	2.8
Yanıt yok	13	18.6

* Birden fazla yanıt verilmiştir.

Katılımcılar, hemşirelik bilişimi dersinde edindikleri bilgileri hasta bakımında %21.2, kayıt tutmada %12.1, hemşirelik sürecinde % 10.6, bilgi edinmede %4.6 kullanabileceklerini belirtmişlerdir (Şekil-1).

Şekil-1. Hemşirelik bilişimi dersinde edinilen bilgilerin hemşirelik uygulamalarında kullanılabilirliği

Araştırmaya katılan öğrencilerin %81'i hemşirelik bilişiminin gelecekte ülkemizdeki hemşirelik uygulamaları içinde var olabileceğini düşünmekte, %15.4'ü ise bu düşünceye katılmamaktadır. Bu düşünceye katılmayanların % 40'ı toplum ve sağlık çalışanları yeterince bilinçli olmadığı için ülkemizdeki hemşirelik uygulamalarında yer alamayacağını belirtmişlerdir.

Hemşirelik bilişiminin gelecekte ülkemizde hemşirelik uygulamaları içinde nasıl yer alacağı katılımcılara sorulduğunda katılımcıların büyük çoğunluğu %83.3'ü bu konu ile ilgili herhangi bir düşünce belirtmemişlerdir.

3. Tartışma

Hemşireliği ve hemşirelik eğitimini öncelikli olarak etkileyen güçler arasında teknolojinin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Günlük ve mesleki yaşama giren teknoloji, doğru ve etkin kullanımıyla tüm sağlık bakımı ve eğitim ortamlarında etkili ve verimli hizmet sunma olanağı sağlamakta, hemşirelikte de gerek eğitimde gerek uygulama alanlarında ülkemiz açısından da giderek önem kazanmaktadır [4-7]. Bu doğrultuda hemşirelik kuruluşları teknolojiyi, hemşirelik uygulamalarının temel yapı taşı olarak kabul etmekte ve teknolojiyi etkili olarak kullanabilme konusunda bilgi, beceri ve tutuma sahip olmayı hemşirelikte aranan bir nitelik olarak vurgulamaktadır [7, 8]. Bu durum, hemşirelik eğitim programlarının moral değerler, iletişim ve sosyal süreçler dikkate alınarak; ileri teknolojiyi doğru ve etkin kullanabilecek, teknolojinin, hemşireliğin özüne ve eğitimine etkilerini bilimsel, ekonomik, sosyal ve etik boyutlarıyla sürekli değerlendirip gerekli düzenlemeleri yapabilecek bilgi, beceri, tutum ve davranışa sahip meslek üyeleri mezun edecek biçimde yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır [6]. Araştırmaya katılan öğrenciler hemşirelik bilişimi dersi almanın gelecekte sağlıkla ilgili gelişmeleri fark etmelerini sağladığını ve bilgi üretiminin teknolojinin sağlık alanına yansımalarını fark ettirdiğini ifade etmişlerdir. Bu bulgular, hemşirelik bilişimi dersinin hemşirelik eğitiminde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu gerekliliğin nedenini katılımcıların büyük çoğunluğu mesleği geliştirmek, kolaylaştırmak ve mesleğin kalitesini arttırması olarak belirtmişlerdir. Zayıf ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada da öğrencilerin

%76,4'ünün hemşirelik bilişimi dersinin hemşirelik eğitim müfredatında yer alması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir [9]. Araştırmamızda Hemşirelik Bilişimi dersinin eğitim müfredatında son sınıfta yer alması gerektiğini belirten öğrenci yüzdesi oldukça yüksektir. Bunun nedeni olarak, öğrencilerin yeterli bilgi donanımına sahip olup, mesleki yaşantıya geçmeden önce edinmiş oldukları bilgileri teknolojik gelişmelere paralel olarak uygulamaya aktarmak istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Öğrenciler, hemşirelik bilişimi dersinin içeriğinin yeterli olduğunu ancak edinilen bilgilerin uygulamaya aktarılması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma ülkemizde Hemşirelik Bilişimi dersini alan ilk hemşirelik öğrencisi grubu üzerinde yapıldığı için başka eğitim modelleri ve sonuçları ile karşılaştırma olanağı bulunmamıştır.

Son 25 yıldır bilgi teknolojisindeki ilerlemeler, hemşirelerin karar verme sürecinde kullanabilecekleri güncel bilgilerden haberdar olmalarını sağlayacak önemli fırsatlar yaratmaktadır. Bilgi, kaliteli hemşirelik bakımının bir parçasıdır ve etkili karar vermede anahtar role sahiptir. Hemşireler, hastanın sağlık bakım gereksinimlerinin değerlendirilmesiyle elde edilen bilgiyi, hasta bakım planı geliştirmede ve diğer sağlık profesyonelleri ile hasta bilgilerinin elde edilmesi ve paylaşımında kullanırlar [10]. Hemşirelik bilişimi, bütün hemşirelik alanlarını destekleyen bilginin gelişimi ve bilgiyi kullanmak için verilerle ilgili süreç ve yönetimini desteklemektedir. Zayım ve arkadaşları araştırmalarında bilgisayar kullanımının, hemşirelik verilerini kaydetmede zaman kazandıracağını ve kayıtların kalitesini arttıracığını belirtmişlerdir [9]. Araştırmamızda katılımcılar, hemşirelik bilişimi dersinde edindikleri bilgileri hasta bakımında, kayıt tutmada, hemşirelik sürecinde ve bilgi edinmede kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Bu veriler hemşirelik bilişiminde edinilen bilgilerin hemşirelik müdahalelerinin uygulamaya aktarılmasında büyük önem kazanmaktadır.

Bilişim sistemlerindeki ilerlemeler, hemşireye yeni roller getirmiştir. Hemşirelerin bilgiyi yönetmek ve işlemek için teknolojiyi, sağlık bilişim kavramlarını kullanmaları gerekmektedir. Günümüzde hemşireler, hemşirelik uygulamaları ile hemşirelik bilişimini bütünleştirme gereksinimi duymaktadırlar. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu da hemşirelik bilişiminin gelecekte ülkemizdeki hemşirelik uygulamaları içinde var olabileceğini düşünmektedirler. Hemşirelik bilişiminin gelecekte ülkemizde hemşirelik uygulamaları içinde nasıl yer alacağı katılımcılara sorulduğunda katılımcıların büyük çoğunluğu bu konu ile ilgili herhangi bir düşünce belirtmemişlerdir. Bunun nedeninin öğrencilerin bu konu ile ilgili yeterince bilgiye sahip olmadığı ve aldıkları eğitimi analiz etme ve uyarlamada yetersiz kaldıkları düşünülebilir.

Bu veriler doğrultusunda; gelişen teknolojiyi takip edebilecek, edindiği bilgileri mesleki uygulamalarına yansıtabilecek donanımlı hemşireler yetiştirebilmek için hemşirelik eğitim müfredatında hemşirelik bilişimi dersinin de yer almasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda eğitim veren yüksek öğrenim kurumları ve sivil toplum örgütlerinin ortak politika ve stratejiler oluşturması, ders içeriklerinin, saatlerinin ve verileceği sınıfın Yüksek Öğretim kurumlarının ortak görüş birliği içinde standart hale dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Hemşirelik bilişimi dersi için gerekli alt yapı ve öğrenme olanaklarının geliştirilmesi ve bu konuda gerekli duyarlılığın artırılabilmesi için hemşirelik bilişimi konusunun bilimsel etkinliklerde daha fazla yer alması önerilebilir.

4. Kaynakça

- [1] Kısa B. Kaya H. Hemşire Öğretim Elemanlarının Teknolojiye İlişkin Tutumları. The Turkish Online Journal of Educational Technology. 1006; 5.
- [2] American Nurses Association. Scope and Standards of Nursing Informatics. Washington, DC: American Nurses Publishing, 2001.
- [3] Erdemir F. Standardize Hemşirelik Dili ve Hemşirelik Bilgi Sistemlerindeki Gelişmeler ve Sorunlar, 3. Uluslararası 10. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı; İzmir, 10, (7-10 Eylül) 2005.
- [4] Aştı T. Bakım Teknolojisinde Yenilikler. II. Uluslararası IX. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kongre Kitabı, Kemer-Antalya (7-11 Eylül), 2003.
- [5] Jeffries P. Technology Trends in Nursing Education: Next Steps, Journal of Nursing Education; 2005;44;3-4.
- [6] Kaya H. Hemşirelik Eğitiminde Değişimler ve Gelecek, Hemşirelik Dergisi. 2003; 13(50):73-79.
- [7] McNeil JB, Elfrink LV, Bickford JC, Pierce TS, Beyea CS, Averill C, Klappenbach C. Nursing Information Technology Knowledge, Survey. Journal of Nursing Education. 2003; 42; 341-349.
- [8] Bernard A. Nursing and The Primacy of Technological Progress, International Journal of Nursing Studies. 36, 435-442, 1999.
- [9] Zayım N, Akcan A, Metreş Ö. Öğrenci ve Eğitimcilerin Hemşirelik Bilişimine İlişkin Tutum ve Yeterlilikleri, 3.Ulusal Tıp Bilişimi Kongre Kitabı, (16-19 Kasım), 2006
- [10] Canadian Nurses Association. What is Nursing Informatics and Why is It So important? 50 Driveway, Ottawa On K2p 1e2, (September) 2001, www.cna-nurses.ca